

Město zítřka. Tak nazývá meziválečnou Ostravu kunsthistorik Pavel Šopák ve své jedinečné monografii

ostravan.cz, 29. 5. 2020

Historik umění Pavel Šopák (1970) vydal nápaditou monografii věnovanou ostravské meziválečné architektuře. Industriální centrum Československa totiž porovnal s poklidnou hanáckou metropolí. A Ostrava v tomto netypickém srovnání s Olomoucí obstála na jedničku. Šopák čtenářům nabízí i řadu dosud nepublikovaných fotografií, plánů či jímavých citací o Ostravě. „Všichni zde popřeli minulost,“ řekl třeba v roce 1928 o městě uhlí a železa divadelní režisér a rodák z Řepišť u Frýdku Oldřich Stibor (1901-1943).

Zvětšit obrázek

Obálka knihy Pavla Šopáka Město zítřka

Město zítřka. Olomouc a Ostrava 1918-1938: architektura a urbanismus. Takto Pavel Šopák nazval novou monografii vydanou pod hlavičkou Slezského zemského muzea v Opavě. Kniha volně navazuje na sérii publikací, kterou v jednotné grafické úpravě věnoval kunsthistorik architektuře Slezska a severní a střední Moravy. Z této série bych vyzdvihl především knihu vyčerpávajících medailonů o dnes již téměř zapomenutých moravských a slezských architektech Století proměny z roku 2017. Monografie představila třeba dílo Huga Behrense, berlínského rodáka, který na samém počátku dvacátého století ovlivnil tvář Opavy ve stylu seversky orientované neogotiky.

Pavel Šopák se ostravské architektuře a urbanismu Ostravy věnoval v nejedné studii a v současné době je také externím pedagogem na Katedře teorie a dějin umění Ostravské univerzity. Jeho knížka Katedrála Božského Spasitele v Ostravě z roku 2002 je třeba vůbec první odbornou studií, která byla věnována architektuře katedrál v centru města. Šopák také poměrně často přispívá k veřejné diskusi o směřování urbanismu a ostravské památkové péče. V tomto smyslu ho třeba v minulých týdnech nepříjemně zaujala takzvaná rekonstrukce hřbitova v ostravských Hulvákách, která spíš připomíná barbarskou devastaci.

Historik umění se také originálně zapojil do diskuse o prolukách v centru Ostravy, které ve městě stále zůstávají po spojeneckém bombardování v roce 1944 i následných drastických asanacích. Tyto proluky totiž navrhuje „zalesnit“, a to včetně tolikrát diskutovaného prostoru s parkovištěm u Černé louky, v místě asanované čtvrti Lauby. Moderní města je podle Šopáka nutno v době globálního oteplování stále více napájet kyslíkem ze „zelených plic“, zatímco éra prostorných tržních náměstí začíná být minulostí. A ruku na srdce, pořádný park namísto proluk a parkovišť v oblasti mezi katedrálou Božského Spasitele, Purkyňovou a Zámeckou ulicí, který Šopák v těchto místech navrhuje vysadit, je úžasnou představou.

V nové monografii Město zítřka líčí historik umění Ostravu jako tepající meziválečné město, která se dívá výhradně do budoucnosti. Zajímavá je v tomto smyslu dosud neznámá citace divadelního režiséra Oldřicha Stibora, který v revue Salon z roku 1928 napsal o vizích Ostravy: „Všichni zde popřeli minulost. Neexistuje a není zde její potřeby, protože přítomnost je příliš sobecká, než aby vracela člověka minulosti. Nestačí vědět, že jsem tu byl, člověk chce mít jistotu, že zde jest a bude.“

Kniha je ohraničena kapitolami s poetickým názvy Snění a Dálavy. V první kapitole Snění se Šopák mimo jiné opírá o slova ostravského architekta Karla Kotase (1894-1973): „Pro krásu města v moderním slova smyslu jest nutno učiniti daleko více než zřizovati osvětlené kavárny.“ A v poslední kapitole Dálavy pak Šopák dokazuje, že se to v Ostravě podařilo, byť rozvoj

moderního velkoměsta náhle utnula druhá světová válka a hned po ní budovatelská éra socialismu. Volnost vizí totiž podle Šopáka přímo souvisí „s přirozenou potřebou člověka překonat tísnivou atmosféru nesvobody“. A svobodná první republika takovým vizím přála a Ostrava se s překvapivou rychlostí měnila v ono „město zítřka“, a to během pouhých dvou dekád. V tomto směru je až zahanbující, jak málo se Ostrava proměnila v „město zítřka“ za tři svobodné dekády po roce 1989.

Jak už bylo řečeno, kunsthistorik Pavel Šopák meziválečnou Ostravu konfrontuje s městem Olomouc, tedy s historickou metropolí Moravy s přemyslovskou tradicí. V éře první republiky se však obě města „nesla“ na podobné vlně, obě toužila po nové vizualitě v městské architektuře. Ostrava vs. Olomouc. Někomu by se mohlo zdát, že jde o nerovný boj už vzhledem k nesrovnatelným dějinám obou měst. Pokud šlo o meziválečnou architekturu, tak ale Ostrava obstála skvěle.

Několik málo poznámek k vynikající knize Pavla Šopáka Město zítřka ukončím upozorněním na paměťihodnou fotografii z přebalu knihy. Obchodní dům Brouk a Babka (dnes Dům knihy) je nasnímán z otevřených arkád v průčelí městského divadla (dnes Divadla Antonína Dvořáka), které zmizely při socialistické a nikoli úplně povedené přestavbě hlavního stánku ostravského divadelního života. A stejně pozoruhodná jako titulní fotografie je i celá Šopákova kniha.

*

Pavel Šopák. Město zítřka. Olomouc a Ostrava 1918-1938: architektura a urbanismus. Slezské zemské muzeum v Opavě, 2019. 260 stran.

Přečtěte si více z rubriky " Obraz & Slovo ", nebo přejděte na úvodní stranu .

Nejnovější články

Autor: Ivan Mottýl

Zdroj: <https://www.ostravan.cz/63851/mesto-zitrka-tak-nazyva-mezivalecnou-ostravu-kunsthistorik-pavel-sopak-ve-sve-jedinecne-monografii/>